

Introducció

L'avaluació dels ensenyaments d'Història, Geografia i Història de l'Art de la UdL forma part del programa 2000 de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya (AQU Catalunya). L'avaluació de la titulació d'Història s'emmarca en l'avaluació transversal d'aquest ensenyament feta en tots els centres que la imparteixen, de la qual, en l'Informe 2002, es recullen la de la UdL i la de la URV. Tot i això, com que la titulació de la UdL s'ha fet conjuntament, tant des del punt de vista intern com des del punt de vista extern, amb la de Geografia i la d'Història de l'Art, els resultats es presenten en un sol capítol, i en els casos que s'ha considerat convenient es fa referència a alguns aspectes particulars de cada un dels ensenyaments. Finalment, cal afegir que, amb l'avaluació de les filologies que es presenta també en aquest Informe 2002, la Facultat de Lletres de la UdL ha avaluat tots els ensenyaments que imparteix.

Quant al procés d'avaluació, cal dir que la fase interna es va finalitzar el novembre de l'any 2001 i que la visita externa es va dur a terme durant el mes de desembre del mateix any. En el comitè intern hi havia una representació adequada de professors, alumnes i personal d'administració i serveis, i en el comitè extern hi han participat professors de les tres disciplines, un professional de l'ensenyament i un expert en metodologia d'avaluació.

Tot i que, com s'ha dit, hi ha hagut un únic comitè d'avaluació per als tres ensenyaments, s'han designat tres subcomitès especialitzats. Això ha fet que els informes interns presentin uns continguts i un grau d'anàlisi desiguals. Així, els informes d'Història i de Geografia s'han fet amb una implicació gran i molt positiva, mentre que el d'Història de l'Art no ha resultat prou útil, ja que no proposa elements de canvi i de millora.

Si bé a l'inici del procés la Facultat de Lletres de la UdL va expressar dubtes importants sobre el mètode d'avaluació emprat, així com sobre la seva utilitat, cal dir que aquesta percepció ha anat canviant a mesura que el projecte ha anat avançant. Per aquest motiu, el comitè extern d'avaluació ha recomanat que abans d'iniciar l'avaluació es valori l'oportunitat de dur a terme aquest procés, així com també l'aprofitament que se'n pot treure, per tal de continuar aprofundint en la reflexió interna. Com en el cas de les filologies, sembla que l'envergadura del projecte ha dificultat la participació més activa dels membres de la comunitat universitària.

Tant el comitè intern com el comitè extern han destacat la necessitat de millorar els mecanismes de subministrament de dades acadèmiques de la UdL per tal d'augmentar l'eficiència del procés d'avaluació.

Context institucional

Els ensenyaments d'Història, Geografia i Història de l'Art s'imparteixen a la Facultat de Lletres de la UdL, juntament amb els de Filologia Catalana, Filologia Hispànica, Filologia Francesa i Filologia Anglesa. A Catalunya, aquest tres ensenyaments també s'imparteixen a la UB, la UAB, la UdG i la URV. La presència de les titulacions de la UdL en el panorama català és la menor, com demostra el fet que el percentatge mitjà sobre el total d'alumnes dels ensenyaments a Catalunya és del voltant del 7%. L'ensenyament d'Història de la UdL té uns 190 alumnes i cada any se'n graduen uns 40; el de Geografia en té uns 108 i cada any se'n llicencien uns 12, i el d'Història de l'Art en té uns 276 i cada any se'n graduen uns 27.

En el seu entorn geogràfic, cal dir que la Facultat de Lletres és un dels referents culturals més importants i que compta amb professors de prestigi reconegut, la tasca dels quals té un impacte important en la vida cultural de l'àrea de Lleida. El comitè extern ha destacat les bones relacions que la Facultat manté amb empreses i institucions del seu entorn i amb altres universitats. Ara bé, durant el procés d'avaluació s'ha posat en relleu la necessitat de reforçar la cooperació entre la Facultat i els òrgans de govern de la UdL.

Taula 1. Dades generals de la UdL. Curs 2000-2001

	Història, UdL	Geografia, UdL	Història de l'Art, UdL
Alumnes de l'ensenyament	258	68	200
Alumnes de l'ensenyament a tot Catalunya	4.451	1.711	2.053
Alumnes totals matriculats a la UdL	9.064	9.064	9.064
Alumnes de cicle llarg a la UdL	2.351	2.351	2.351
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte del total d'alumnes de la UdL	2,8%	0,7%	2,2%
Percentatge d'alumnes de la titulació respecte dels alumnes totals de cicle llarg de la UdL	10,9%	2,9%	8,5%
Percentatge d'alumnes respecte del total d'alumnes de la titulació a Catalunya	5,8%	3,9%	9,7%

L'accés a l'estudi

La major part dels nous alumnes provenen de les PAU i accedeixen en primera opció a les titulacions. Les altres vies d'accés (més grans de vint-i-cinc anys, FP) tenen molt poc pes. Les notes de tall dels últims anys no superen el cinc, per la qual cosa predomina un perfil d'estudiant amb qualificacions mitjanes, poc vocacional i amb tendència a abandonar la carrera. Així mateix, també destaca el nombre considerable d'alumnes que demanen el trasllat a altres universitats.

En el cas d'Història, destaca com a aspecte positiu, la presència d'un nombre d'alumnes motivats que participen i demostren una clara predisposició al treball, especialment quan passen del primer al segon cicle.

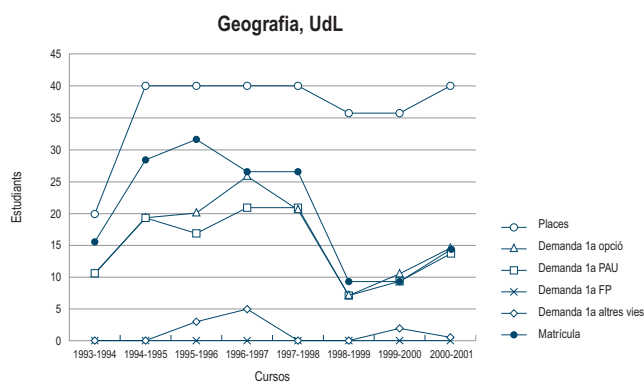
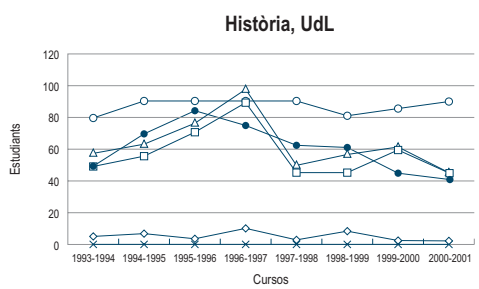
Taula 2. Notes de tall. Evolució 1996-2001

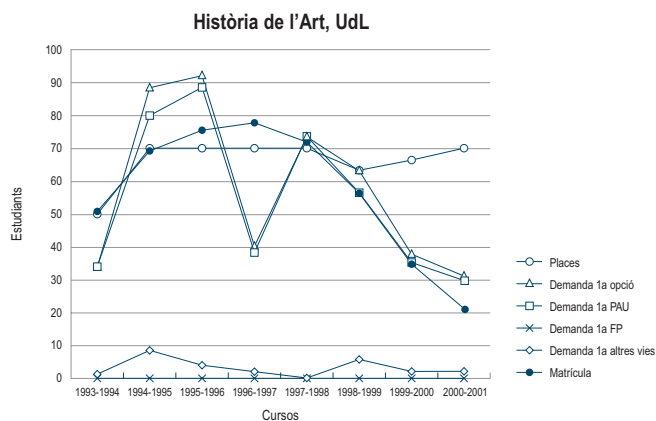
Titulació	Via d'accés PAU				
	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001
Història, UdL	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Geografia, UdL	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Història de l'Art, UdL	5,15	5,35	5,11	5,00	5,00

Taula 3 Demanda d'accés a la titulació. Curs 2000-2001

Titulació	Places ofertes*	Demanda global	Ràtio demanda/oferta	Demanda 1a opció		Demanda satisfeta global
				PAU	Altres	
Història, UdL	90	47	0,52	45	0	41
Geografia, UdL	40	14	0,35	13	1	14
Història de l'Art, UdL	70	32	0,46	30	2	30

* Places ofertes a Catalunya (curs 2000-2001): Història: 1.106; Geografia: 514; Història de l'Art: 480
 Demanda en 1a opció a Catalunya (curs 2000-2001): Filologia Anglesa: Història: 1.086; Geografia: 208; Història de l'Art: 495

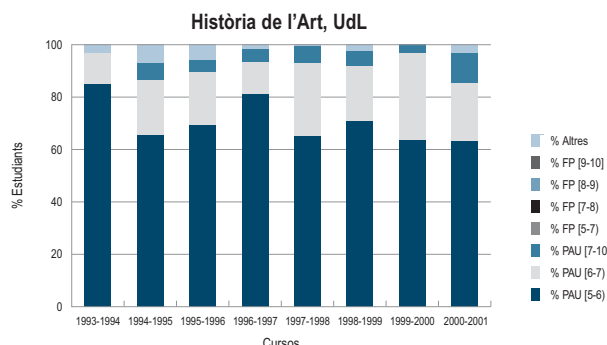
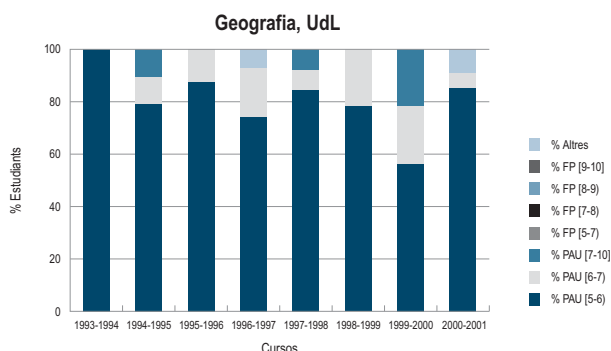
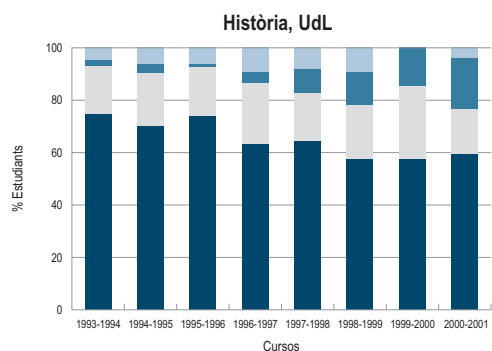

Atesa la tendència a la baixa que s'observa en el nombre d'alumnes matriculats –gairebé el 50% de les places ofertes no es cobreixen–, així com la davallada general de la demanda per cursar estudis d'Humanitats, les mesures orientades a la captació de nous alumnes han de ser, en opinió del comitè extern, una de les prioritats de la Facultat. Els responsables de les titulacions avaluades reconeixen la necessitat d'impulsar la política de captació de nous alumnes en la mateixa línia que ha començat ja l'ensenyament de Geografia.

Taula 4. Distribució dels alumnes de 1r curs per notes i vies d'accés

Titulació	Via d'accés PAU								
	Curs 1998-1999			Curs 1999-2000			Curs 2000-2001		
	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7
Història, UdL	57,4	21,3	13,1	56,5	28,3	15,2	58,5	17,1	19,5
Geografia, UdL	77,8	22,2	0	55,6	22,2	22,2	85,7	7,1	0
Història de l'Art, UdL	71,2	21,2	4,5	63,6	31,8	4,5	63,3	23,3	10,0

Pel que fa a la preparació prèvia dels nous estudiants, tant el comitè intern com el comitè extern destaquen negativament les llacunes que aquells presenten en el coneixement de la història i consideren que és del tot necessari coordinar els continguts i els instruments que s'ensenyen durant l'educació secundària.

Fites, objectius i planificació

Els objectius establerts per les titulacions es limiten a recollir els de les disposicions ministerials. Per tant, no hi ha una definició específica ni dels objectius propis ni del perfil concret dels graduats. La Facultat ha iniciat un procés intern de reflexió per elaborar un pla estratègic que haurà de permetre precisar els objectius comuns del centre, així com adequar-hi l'estructura i el contingut del currículum. Pel que fa a la conformitat dels objectius amb les demandes formatives de la societat, el comitè extern considera que és difícil de ponderar, a causa de la poca percepció i l'escassa formulació de les demandes socials. La voluntat que manifesten els professors de la Facultat en aquest sentit és formar titulats polivalents amb capacitat per adaptar-se als nous temps i a les noves tecnologies de la comunicació. Finalment, el comitè extern recomana que, un cop estiguin definits els objectius, s'estableixin els mecanismes regulars de revisió i seguiment.

El programa de formació

L'anàlisi dels plans d'estudi permet fer unes consideracions de caràcter general per als tres ensenyaments i unes altres de particulars. En termes globals, el procés d'avaluació ha posat en relleu que els plans d'estudis són eminentment generalistes i deixen poc marge per crear itineraris d'especialització, en part com a conseqüència de l'oferta limitada de matèries optatives. En opinió del comitè extern, si s'accepta que les fites i els objectius del currículum són la formació de tipus generalista, l'estructura actual dels plans ho possibilita.

D'altra banda, s'ha observat la necessitat de reduir el nombre d'assignatures que han de cursar els estudiants actualment. En aquest sentit, els plans de formació carreguen de manera excessiva les hores lectives, la qual cosa deixa molt poc temps als alumnes per treballar individualment les lectures i desenvolupar el seu treball personal. Així mateix, els alumnes han manifestat que hi ha assignatures que no encaixen en l'actual model semestral.

Un altre aspecte comú dels ensenyaments avaluats és la necessitat de millorar la coordinació interdepartamental i intradepartamental, ja que, si bé es fa de manera informal, no hi ha mecanismes institucionalitzats que permetin la revisió dels objectius formatius i dels continguts dels programes. El comitè extern valora positivament les accions que s'han emprès en aquesta direcció, com ara la implantació d'un coordinador de titulació.

També s'ha destacat com a positiva l'edició de la *Guia de l'ensenyament*, que conté els programes de les assignatures actualitzats, així com tota la informació rellevant que els alumnes requereixen.

Taula 5. El programa de formació

	Història, UdL	Geografia, UdL	Història de l'Art, UdL
Publicació al BOE	21-07-1994	12-11-1997	22-07-1994
Anys de durada	4	4	4*
Pla d'estudis			
Crèdits troncal i obligatoris	179	144	147
Teoria	89,5	57	73,5
Pràctica	89,5	87	73,5
Crèdits optatius (b)	91	126	123
Crèdits de lliure elecció	30	30	30
Total	300	300	300
Grau mínim de practicitat obligatòria	50%	60%	50%
Nombre d'assignatures optatives ofertes	nd	nd	nd
Oferta de crèdits optatius propis (a)	121	156	153
Percentatge de crèdits optatius al pla d'estudis	30%	42%	41%
Relació d'optativitat (a/b)	1,3	1,24	1,24
Projecte final de carrera / Pràcticum	No	No	No
Pràctiques en empreses	No	No	No
nd: dada no disponible			

En el cas de Geografia, destaca la variada tipologia de pràctiques que inclouen l'ús d'equipament informàtic, l'elaboració de plànols, les sortides de camp, etc. D'altra banda, i considerant l'especialització del professorat en geografia social, el comitè extern recomana reforçar el perfil de formació amb aquesta orientació, per bé que aleshores caldria integrar les àrees d'Anàlisi Geogràfica Regional i Geografia Física.

En la titulació d'Història, si bé el volum de crèdits pràctics es considera adequat, caldria definir-ne millor la tipologia i articular-ne de manera més coordinada la programació. El comitè extern recomana aprofitar les matèries optatives de segon cicle per oferir un perfil de formació més definit i que resulti més atractiu.

Pel que fa a Història de l'Art, tot i que l'informe d'avaluació intern no ho detalla, s'evidencia el mateix plantejament generalista de les altres dues titulacions i, per tant, els mateixos inconvenients, que es deriven de la concentració excessiva d'assignatures en quatre cursos.

Desenvolupament de l'ensenyament

En les titulacions avaluades s'evidencia una prevalença del vessant magistral i teòric de la docència, amb una presència escassa de les noves tecnologies. Actualment es duen a terme algunes experiències didàctiques més innovadores, que responen, però, més a iniciatives individuals que no pas a un plantejament col·lectiu de la Facultat. Els apunts són la principal eina de treball que fan servir els estudiants i els professors reconeixen que l'elevada càrrega lectiva deixa poc temps als estudiants per pensar i madurar els treballs. Malgrat tot, el comitè extern considera que la metodologia emprada s'adequa als objectius generalistes dels programes.

Segons el comitè d'avaluació extern, l'organització temporal de la docència és funcional. Ara bé, mentre que a Geografia la quadrimestralització de les assignatures es considera favorable, a Història s'hi considera menys. Dins de la Facultat mateixa hi ha qui opina que seria millor plantejar l'ensenyament en cinc anys.

Pel que fa al volum dels grups, es considera que són excessivament nombrosos en el primer cicle, la qual cosa dificulta l'ús d'estratègies docents més participatives que les actuals, especialment en les classes pràctiques. D'altra banda, l'assistència regular dels alumnes a classe se situa entre el 30% i el 60% dels matriculats.

Taula 6. Distribució d'alumnes a les titulacions. Curs 1999-2000

	Història, UdL	Geografia, UdL	Història de l'Art, UdL
Mitjana d'alumnes per grup de 1r curs			
Teoria	nd	nd	nd
Pràctica	nd	nd	nd
Mitjana d'alumnes de nou ingrés per grup de 1r curs			
Teoria	nd	nd	nd
Pràctica	nd	nd	nd
Mitjana d'alumnes per grup de 1r cicle			
Teoria	155	99	98
Pràctica	155	99	98
Mitjana d'alumnes per grup de 2n cicle			
Teoria	65	22	59
Pràctica	65	24	59
Alumnes totals			
	191	108	276
Alumnes equivalents a temps complet			
	nd	nd	nd
nd: dada no disponible			

Taula 7. Resultats acadèmics. Curs 1999-2000

	Història, UdL	Geografia, UdL	Història de l'Art, UdL
Taxa d'èxit 1r curs			
1a convocatòria	nd	nd	nd
2a convocatòria	nd	nd	nd
Taxa d'èxit 1r cicle			
1a convocatòria	76%	67%	74%
2a convocatòria	64%	56%	63%
Taxa d'èxit 2n cicle			
1a convocatòria	83%	84%	78%
2a convocatòria	76%	85%	81%
Rendiment acadèmic			
1r curs	nd	nd	nd
1r cicle	59%	68%	66%
2n cicle	79%	77%	78%
<hr/>			
Mitjana d'alumnes titulats (1996-1999)	39,3	11,6	27,3
Taxa de graduació (en tant per u)	0,58	0,43	0,49
<hr/>			
nd: dada no disponible			

Formalment hi ha establert un règim de tutories, però no es pot parlar de cultura d'atenció tutorial. El model docent dominant de la classe magistral limita la posada en pràctica de mètodes de seguiment del treball dels alumnes, els quals, per la seva banda, tampoc fan massa ús de les tutories. El comitè extern valora positivament el compromís expressat pel nou equip deganal de la Facultat d'activar una docència tutoritzada.

Pel que fa als sistemes d'avaluació, es consideren adequats a l'esquema tradicional dels ensenyaments. Tant els horaris dels exàmens com els criteris d'avaluació es difonen amb prou antelació. Les característiques dels exàmens, però, depenen exclusivament del criteri del professor i no han de complir cap exigència ni han de passar cap supervisió dels departaments.

El comitè d'avaluació interna no ha fet cap valoració dels resultats acadèmics, mentre que el comitè extern considera els resultats de graduació moderadament satisfactoris, ja que, tot i no disposar d'evidències sobre aquest punt, els ha valorat per sota de la mitjana europea.

Professorat

El perfil de formació del professorat és adequat als ensenyaments, tot i que, segons el comitè extern, caldria replantejar el volum i la tipologia del professorat a l'hora de posar en marxa mesures d'innovació docent i caldria evitar que l'ampli ventall de matèries que s'imparteixen sovint no compti amb el professorat més idoni. La major part dels professors són doctors a temps complet.

Malauradament, no s'ha pogut disposar de dades per avaluar el compliment del professorat. Amb tot, segons el comitè intern el compliment de l'encàrrec docent és total.

Globalment, els alumnes manifesten un alt grau de satisfacció amb el professorat. Tot i així, el mecanisme que s'usa per tal que els alumnes valorin els professors (l'enquesta docent) no ha assolit nivells òptims. D'altra banda, els responsables de la Facultat han valorat positivament les iniciatives institucionals per impulsar la innovació docent.

Taula 8. Dedicació docent del professorat. Curs 1999-2000

Història, Geografia i Història de l'Art, UdL	
Professorat ordinari	
Catedràtics d'universitat	nd
Titulars d'universitat	nd
Catedràtics d'escola universitària	nd
Titulars d'escola universitària	nd
Associats	nd
Altres	nd

nd: dada no disponible

Instal·lacions

Els ensenyaments avaluats imparteixen la seva docència en un mateix edifici, que comparteixen amb altres titulacions de la Facultat de Lletres i amb les titulacions de Dret i Economia.

Si bé s'han detectat algunes deficiències, en línies generals la infraestructura material és suficient. Les aules estan ben dotades i disposen de mecanismes de projecció audiovisual, encara que presenten alguns problemes d'insonorització i d'il·luminació. El punt més feble pel que fa a les instal·lacions és el reduït nombre d'aules disponibles en relació amb el nombre d'ensenyaments que s'imparteixen a la Facultat. La manca d'espai també s'observa en altres equipaments, com ara la sala d'estudis, amb un nombre de places especialment baix, els laboratoris i l'aula d'informàtica, la dotació de la qual s'hauria de reforçar per tal de facilitar la incorporació de les noves tecnologies.

La biblioteca que dona servei a la Facultat de Lletres també funciona com a biblioteca central de la Universitat. Si bé s'han valorat positivament tant el seu espai com la seva funcionalitat, el comitè d'avaluació extern recomana dur a terme una anàlisi del fons bibliogràfic disponible i de l'ordenació de l'ús que fan de la biblioteca els diferents col·lectius universitaris, per tal d'evitar problemes de congestió que perjudiquin els usuaris mateixos de la Facultat. D'altra banda, la cartoteca també s'ha considerat adequada.

Relacions externes

En l'apartat de les relacions externes, cal fer referència a la consolidació de la projecció dels ensenyaments, concretament en l'àmbit més proper i en l'àmbit nacional. El nombre de convenis i d'intercanvis posa en relleu l'activitat constant i la bona imatge de les titulacions avaluades. Així mateix, el comitè extern destaca la bona política d'extensió de la Facultat i la seva presència cultural en l'entorn urbà més proper.

Per contra, la participació dels alumnes en els programes europeus d'intercanvi és baixa, com a conseqüència, probablement, de l'escassa tradició d'aquest tipus d'intercanvis a la Facultat.

Recerca

L'avaluació d'aquest apartat només s'ha dut terme en l'ensenyament d'Història. L'activitat de recerca desenvolupada pels departaments d'aquesta titulació és, en opinió del comitè extern, plenament satisfactòria. Així ho demostren el volum i la qualitat de la producció, així com els projectes de recerca reconeguts actualment. Tot i així, sovint els esforços en investigació són excessivament individuals i, per tant, convindria pensar en estratègies per enfortir els grups i definir els objectius de la recerca.

Atès el caràcter generalista del currículum de l'ensenyament d'Història, l'activitat de recerca no incideix en el disseny de les assignatures, excepte en algunes assignatures optatives. Tampoc no hi ha una implicació institucionalitzada dels alumnes de segon cicle en tasques relacionades amb la recerca.